

Vervoerrecht

Opdrachtgever failliet: retentierecht is zilver, pandrecht is goud

In veel logistieke voorwaarden staan bepalingen over retentierecht en pandrecht. Deze zijn bedoeld om de logistiek dienstverlener zekerheid te geven, wanneer de opdrachtgever zijn betalingsverplichtingen niet nakomt.

In dit artikel vindt uitleg plaats over de 'sterkte' van het retentierecht en het pandrecht. En aan welke van deze twee heeft de logistieke dienstverlener het meest in een faillissementssituatie?

mr. Leendert van Hee,
advocaat bij
Van Traa Advocaten N.V.

1. Inleiding

De afgelopen tijd zijn verschillende gevestigde winkelketens gesneuveld, waaronder V&D, Perry Sport, Aktiesport, DA, Scapino, Schoenenreus, Mexx, Manfield en Dixons. De impact van deze faillissementen is enorm. Niet alleen voor de werknemers, leveranciers en verhuurders, maar ook voor logistieke dienstverleners, die én een (belangrijke) klant verliezen én achterblijven met onbetaald gelaten rekeningen. Die onbetaald gelaten rekeningen worden normaal gesproken in een faillissementssituatie niet meer voldaan. Daarvoor is simpelweg geen geld. Maar soms heeft de dienstverlener nog goederen van zijn failliete opdrachtgever onder zich. Dat kunnen goederen in transitu zijn, dus die in het kader van vervoer nog onderweg zijn naar de inmiddels gefailleerde opdrachtgever. Maar ook goederen die zich nog in de loods van de dienstverlener bevinden in afwachting van verdere distributie naar de winkels. In die gevallen kan de dienstverlener – onder omstandigheden – betaling afdwingen van (een deel van) zijn openstaande facturen, door zich te verhalen op de goederen die hij onder zich heeft. Verhaal kan zowel op grond van een retentierecht als een pandrecht. In een faillissementssituatie maakt het heel wat uit of de dienstverlener een retentierecht of een pandrecht heeft op de goederen die hij onder zich heeft. Ik zal dit toelichten aan de hand van het faillissement van V&D. Het retentierecht komt als eerste aan bod, waarbij onderscheid zal worden gemaakt tussen opslag en vervoer. Daarna wordt het pandrecht besproken. Duidelijk zal worden dat een retentierecht zijn nut heeft, maar dat in een faillissementssituatie de dienstverlener (veel) meer heeft aan een pandrecht.

2. Retentierecht en opslag

Het retentierecht is een bijzondere regeling die voortvloeit uit het algemene opschortingsrecht van art. 6:52 BW. Het 'droge'¹ retentierecht is neergelegd in art. 3:290-295 BW. Op grond hiervan mag de dienstverlener zijn verplichting tot afgifte van de goederen die hij onder zich heeft opschorten, totdat zijn rekeningen zijn betaald. Het gaat daarbij om rekeningen die voldoende samenhangen met de verplichting tot afgifte. Uit art. 6:52 lid 2 BW blijkt dat onder meer sprake is van voldoende samenhang, wanneer de verbintenissen over en weer voortvloeien uit zaken die partijen regelmatig met elkaar hebben gedaan.

Stel dat V&D de rekeningen van zijn opslaghouder, Vroom, niet heeft voldaan. De goederen van V&D worden in de loods van Vroom opgeslagen voor verdere distributie naar V&D's winkels. De openstaande rekeningen hebben betrekking op goederen die al zijn uitgeslagen. Mag Vroom afgifte weigeren van de goederen die zij nu onder zich heeft, totdat haar rekeningen zijn betaald? Partijen hebben regelmatig zaken met elkaar gedaan, zodat voldoende samenhang bestaat tussen V&D's verplichting om Vroom's oude rekeningen te betalen en Vroom's verplichting om goederen uit te leveren. Vroom mag daarom een retentierecht uitoefenen op V&D's goederen die zij onder zich heeft, hoewel de rekeningen geen betrekking hebben op deze goederen. Dat recht vloeit rechtstreeks voort uit de wet.

Retentierecht tegenover de nieuwe eigenaar

Wat nu als V&D de goederen die zich in de loods van V&D bevinden verkocht heeft aan een derde, stel Cool Cat? Cool Cat vordert afgifte van de aan haar verkochte zaken. Mag Vroom afgifte weigeren, omdat haar rekeningen nog niet door V&D zijn voldaan? Indien de vordering van Vroom op V&D al bestond op het moment dat Cool Cat eigenaar werd van de voorraden, mag Vroom ook tegenover Cool Cat afgifte van de goederen weigeren totdat haar rekeningen zijn betaald. Cool Cat is namelijk een derde met een *jonger* recht en op grond van art. 3:291 lid 1 BW kan het retentierecht van Vroom worden ingeroepen tegen derden met een *jonger* recht.

¹ Onder het 'droge' recht wordt verstaan het recht zoals is vastgelegd in het algemene Burgerlijk Wetboek, in tegenstelling tot het 'natte' recht zoals opgenomen in Boek 8 BW [Verkeersmiddelen en vervoer].

Retentierecht versus eigendomsvoorbehoud

En nu de situatie dat V&D enkele van haar leveranciers onbetaald heeft gelaten, waaronder Esprit. Esprit heeft de goederen onder eigendomsvoorbehoud verkocht aan V&D. Dat eigendomsvoorbehoud oefent zij uit en Esprit verzoekt Vroom om haar goederen af te geven. Mag Vroom afgifte weigeren? Esprit is een derde met een *ouder* recht.² Het eigendomsvoorbehoud houdt namelijk in dat V&D pas eigenaar van de goederen wordt nádat zij deze heeft betaald (art. 3:92 BW). Tot die tijd blijft de eigendom bij Esprit. Esprit was dus eigenaar van de goederen toen de vordering van Vroom op V&D ontstond. Vroom mag onder deze omstandigheden enkel een retentierecht uitoefenen op de goederen van Esprit voor zover de openstaande rekeningen betrekking hebben op de goederen van Esprit. Dus alleen voor de opslag- en handlingskosten die zijn gemaakt voor de Esprit goederen. Bovendien bepaalt art. 3:292 lid 2 BW dat dit enkel mag voor zover V&D bevoegd was de bewaarnemingsovereenkomst met Vroom aan te gaan, althans Vroom geen reden had aan de bevoegdheid van V&D te twijfelen. In dit geval was V&D uiteraard bevoegd de goederen van Esprit in opslag te geven aan Vroom.

Kort samengevat mag de opslaghouder, wanneer regelmatig zaken worden gedaan, tegenover zijn opdrachtgever en derden met een *jonger* recht een retentierecht uitoefenen op *alle* goederen die hij op basis van de opslagovereenkomst onder zich heeft voor *alle* openstaande rekeningen. Maar tegenover een derde met een *ouder* recht mag hij *alleen* een retentierecht uitoefenen voor onbetaald gelaten *kosten die betrekking hebben op de goederen van die derde*.

3. Retentierecht en vervoer

V&D heeft ook zijn vervoerder, Dreesmann, onbetaald gelaten. Dreesmann krijgt regelmatig instructies om het vervoer te verzorgen van V&D's goederen van Vroom's loodsen naar V&D's winkels. Dreesmann's openstaande rekeningen zien zowel op vracht voor in het verleden uitgevoerde transporten, als vracht voor drie containers die hij op dat moment onder zich heeft. Dreesmann weigert afgifte van deze drie containers totdat al haar rekeningen zijn voldaan.

Voor vervoer gelden evenwel andere regels. Die andere regels zijn voor het wegvervoer vastgelegd in art. 8:1131 BW.³

Uit art. 8:1131 lid 2 BW volgt dat vervoerder Dreesmann het retentierecht enkel mag uitoefenen voor de vracht verschuldigd voor het vervoer van de drie containers. Vrucht die betrekking heeft op eerdere transporten blijft buiten beschouwing. In de praktijk heeft de vervoerder dus niet zoveel aan dit wettelijke

retentierecht, nu zijn vordering vaak voor het grootste deel zal bestaan uit vracht uit het verleden.

Zienswijze Claringbould

Claringbould meent dat het standpunt van de wetgever dat de vervoerder geen retentierecht kan uitoefenen voor vracht uit het verleden niet opgaat ten opzichte van een afzender die nog vracht uit het verleden is verschuldigd.⁴ De reden hiervan is dat Boek 8 BW voornamelijk de relatie vervoerder/derde-eigenaar (art. 8:1131 lid 1 'recht om afgifte te weigeren') en de relatie vervoerder/geadresseerde (art. 8:1131 lid 2 'retentierecht') op het oog heeft, terwijl in de relatie vervoerder/afzender volgens Claringbould ook de algemene beginselen van het opschortingsrecht en het retentierecht van Boek 3 BW mogen worden toegepast.⁵

Retentierecht in de AVC

Deze zienswijze is voor discussie vatbaar. Die discussie kan worden vermeden door een uitgebreider retentierecht overeen te komen. Zo is in art. 23 lid 3 AVC opgenomen dat de vervoerder het retentierecht tegenover de afzender kan uitoefenen voor vorderingen uit het verleden. En art. 23 lid 4 AVC bepaalt dat het retentierecht ook tegenover de geadresseerde kan worden uitgeoefend voor vorderingen uit het verleden, voor zover de geadresseerde partij was bij de aan die vorderingen ten grondslag liggende vervoerovereenkomsten. Als Dreesmann de AVC van toepassing heeft verklaard, dan mag zij dus tegenover V&D afgifte van de drie containers weigeren, totdat V&D *alle* openstaande rekeningen heeft voldaan.

Retentierecht versus eigendomsvoorbehoud

Maar nu meldt Esprit zich bij Dreesmann en stelt eigenaar te zijn van de drie containers met door haar onder eigendomsvoorbehoud geleverde goederen, nu V&D de koopprijs niet heeft voldaan. Op grond van art. 8:1131 lid 1 BW mag Dreesmann afgifte weigeren. Niet vanwege een retentierecht, maar omdat de wet bepaalt dat vervoerder afgifte van de goederen mag weigeren aan ieder, die uit andere hoofde dan de vervoerovereenkomst recht heeft op aflevering daarvan. Dreesmann kan de lading als het ware als haar wederpartij beschouwen⁶ en hoeft zich niets aan te trekken van Esprit. Dit is slechts anders voor zover Esprit beslag tot afgifte laat leggen op de goederen en de rechter Dreesmann beveelt de goederen aan Esprit af te geven⁷. In dat geval zal Dreesmann nog wel een retentierecht kunnen uitoefenen op de goederen voor de vracht verschuldigd voor het vervoer van de drie containers in kwestie. Het uitgebreide retentierecht van de AVC kan Dreesmann in dit

² Een ander voorbeeld van een derde met een *ouder* recht is de bank met een eerder gevestigd stil pandrecht.

³ Iedere transportmodaliteit heeft zijn eigen specifieke regels voor het retentierecht, die overigens grotendeels met elkaar overeenkomen. Zie o.m. 8:30 BW, 8:489 BW en 8:954 BW.

⁴ M.H. Claringbould, 'Toelichting op de AVC 2002', Den Haag: Stichting Vervoeradres 2015, p. 238.

⁵ M.H. Claringbould, *SvA-Syllabus 2010*, p. 25.

⁶ K.F. Haak, *T&C BW*, art. 8:1131 lid 1 BW, aant. 2.

⁷ Dat kan bijvoorbeeld een bevel tot afgifte zijn op basis van het eigendomsrecht, art. 5:2 BW.

geval niet baten, omdat Esprit buiten de vervoerovereenkomst staat en dus niet gebonden is aan afspraken die zijn gemaakt tussen Dreesmann en V&D.

4. Retentierecht en faillissement

V&D is failliet. Kunnen Vroom en Dreesmann op dezelfde wijze en voor dezelfde vorderingen een retentierecht uitoefenen op de goederen die zij onder zich hebben, als vóór datum faillissement? Uit de faillissementswet, art. 60 lid 1 Fw, volgt dat een retentierecht niet verloren gaat door de faillietverklaring. Dat lijkt goed nieuws voor de twee dienstverleners. Maar, zo vervolgt art. 60 lid 2 Fw, de goederen kunnen ondanks het retentierecht wel opgeëist worden door de curator en verkocht. De retentor behoudt dan een voorrang op de opbrengst van de verkochte goederen.⁸

In de praktijk stelt die voorrang niet veel voor, omdat de retentor moet meedelen in de algemene faillissementskosten. Dit betekent dat eerst de boedelschulden op de opbrengst van de goederen in mindering wordt gebracht. Denk daarbij aan alle kosten gemaakt door de boedel na datum faillissement, zoals salaris curator, huurpenningen en loon werknemers. In de meeste gevallen is de opbrengst van de activa van de gefailleerde, waaronder de verkoopopbrengst van de goederen, onvoldoende om de faillissementskosten te voldoen. In die gevallen zal de retentor geen enkele betaling ontvangen van de curator, ondanks zijn hoge voorrang op de verkoopopbrengst.

De curator van V&D kan dus de goederen opeisen die Vroom en Dreesmann onder zich hebben, ondanks hun retentierecht. Zij hebben dan wel een voorrang op de verkoopopbrengst van die goederen, na aftrek van de faillissementskosten. De kans dat er daadwerkelijk een uitkering zal plaatsvinden aan Vroom of Dreesmann is dan minimaal.

Wel kan in de praktijk het retentierecht de logistieke dienstverlener een onderhandelingspositie geven, vooral wanneer de curator tracht een doorstart te maken. Bij een doorstart is van belang dat winkels worden bevoorrad. Daarvoor is onverwijld medewerking van opslaghouders en vervoerders gewenst. Met het oog daarop is het de curator vaak wel wat waard om problemen met retentierechten op te lossen. Een retentierecht kan dus meerwaarde hebben in een faillissementssituatie, ondanks dat de curator een retentierecht kan 'doorbreken'. In zoverre heeft het retentierecht ook in faillissement enige waarde.

5. Pandrecht

Naast het retentierecht, kan de logistieke dienstverlener zich ook bedienen van een pandrecht. Een pandrecht is een zekerheidsrecht op goederen, dat contractueel wordt overeengekomen. Artikel 3:236 BW bepaalt dat voor de

vestiging van een pandrecht nodig is (i) een geldige titel, dat wil zeggen een akte tot vestiging van het pandrecht, (ii) levering (de goederen moeten in de macht van de pandhouder worden gebracht) en (iii) beschikkingsbevoegdheid van de pandgever. De meeste logistieke branchevoorwaarden bevatten een overeenkomst van verpanding, waaronder de AVC (art. 24), FENEX Expeditievoorwaarden (art. 19), PD-voorwaarden van SvA (art. 9) en Opslagvoorwaarden van SvA (art. 10). Als één van deze sets branchevoorwaarden van toepassing is verklaard, dan is daarmee voldaan aan het eerste vereiste van een *geldige titel*.

De tweede voorwaarde – *levering* – levert in de praktijk weinig problemen op. Immers, in het kader van de dienstverlening worden de goederen in de macht van de opslaghouder of vervoerder gebracht, zodat daarmee al snel aan dit tweede vereiste wordt voldaan voor de vestiging van het pandrecht.

Beschikkingsbevoegdheid pandgever

Het grootste probleem zit hem bij de beschikkingsbevoegdheid. De opdrachtgever moet bevoegd zijn een pandrecht te vestigen op de goederen die hij aan de opslaghouder/vervoerder meegeeft. En die bevoegdheid komt alleen toe aan de *eigenaar* van de goederen. Maar ook wanneer de pandgever onbevoegd was om een pandrecht te vestigen, komt er op grond van art. 3:238 lid 1 BW toch een rechtsgeldig pandrecht tot stand als de pandhouder (de logistieke dienstverlener) *te goeder trouw* mocht menen dat de pandgever (de opdrachtgever) bevoegd was. Van goede trouw is in beginsel sprake wanneer de pandhouder de onbevoegdheid van de pandgever niet kende, noch in de gegeven omstandigheden behoorde te kennen.⁹

Vroom verricht haar werkzaamheden onder toepasselijkheid van de Opslagvoorwaarden. V&D betaalt haar rekeningen niet. Kan Vroom zich verhalen op de goederen die zij onder zich heeft op basis van een pandrecht? Er is voldaan aan de drie vestigingsvereisten: (i) een geldige titel (art. 10 Opslagvoorwaarden bevat een overeenkomst van verpanding), (ii) levering (Vroom heeft de goederen waarop een pandrecht is gevestigd onder zich) en (iii) beschikkingsbevoegdheid (V&D is eigenaar van de goederen en dus bevoegd het pandrecht te vestigen). Vroom kan zich dus verhalen op de goederen.

Pandrecht tegenover de nieuwe eigenaar

Nadat het pandrecht is gevestigd verkoopt V&D de goederen aan Cool Cat. Mag Vroom zich verhalen op de aan Cool Cat verkochte goederen, wanneer V&D haar rekeningen niet betaalt? Het pandrecht werd gevestigd voordat de goederen werden verkocht, zodat aan alle vestigingsvereisten is voldaan. Vroom mag zich dus verhalen op de goederen van Cool Cat voor haar

⁸ Art. 3:292 BW bepaalt dat de schuldeiser zijn vordering op de zaak kan verhalen met voorrang boven allen tegen wie het retentierecht kan worden ingeroepen. Deze bepaling geldt ook wanneer het retentierecht wordt uitgeoefend door de wegvervoerder, nu boek 8 BW hierover niets bepaalt.

⁹ Zie o.m. Rb Noord-Holland 28 mei 2014, S&S 2015/33 en Rb Rotterdam 9 november 2011, S&S 2012/32.

volliedige vordering op V&D. Dit resultaat is vergelijkbaar met het retentierecht (waar Cool Cat een derde met een jonger recht is).

Pandrecht versus eigendomsvoorbehoud

Maar nu meldt Esprit zich bij Vroom en stelt eigenaar te zijn van de door haar onder eigendomsvoorbehoud geleverde goederen, nu V&D deze goederen niet heeft betaald. Dit betekent dat V&D nooit eigenaar is geweest van de goederen en dus niet bevoegd was daarop een pandrecht te vestigen. Er is dus niet voldaan aan de derde vestigingsvereiste, *beschikkingsbevoegdheid*. In dit geval kan evenwel worden volgehouden dat Vroom te goeder trouw mocht menen dat V&D eigenaar was van de goederen, althans voor zover zij niet bekend was met het eigendomsvoorbehoud van Esprit. Hierdoor wordt Vroom beschermd tegen de beschikkingsonbevoegdheid van V&D en mag zij zich verhalen op de goederen van Esprit voor haar *volliedige* vordering op V&D. Dit resultaat is dus gunstiger dan wanneer een retentierecht zou worden uitgeoefend, omdat het retentierecht enkel kon worden uitgeoefend tegen Esprit voor de rekeningen die betrekking hadden op de goederen van Esprit.

Vuistpandrecht versus stil pandrecht

En dan de situatie waarin de bank van V&D een stil pandrecht (art. 3:237 BW) heeft bedongen op de voorraden van V&D. Dit stil pandrecht was al gevestigd voordat het vuistpandrecht van Vroom was gevestigd.¹⁰ V&D was bevoegd de reeds verpande goederen ook aan Vroom te verpanden, nu zij eigenaar was. Vroom heeft in dat geval wel een lagere rang dan de bank, omdat haar pandrecht later is gevestigd. Uitgangspunt is dus dat de bank zich boven Vroom kan verhalen op de opbrengst van de goederen. Echter, indien Vroom bij de vestiging van zijn vuistpandrecht het stil pandrecht van de bank niet kende, noch behoorde te kennen, dan vindt op grond van art. 3:238 lid 2 BW een rangwisseling plaats en gaat het vuistpandrecht van Vroom in rang boven het pandrecht van de bank. In dat geval mag Vroom zich verhalen op de goederen van V&D voor haar *volliedige* vordering op V&D.

Volgens Van Hoof kan een vuistpandhouder vaak verwachten dat de goederen die hij onder zich heeft reeds aan een ander zijn verpand en zal normaliter de vuistpandhouder plaats moeten nemen na de schuldeiser met het eerder gevestigde stille pandrecht.¹¹ In de zaak *Wincanton/Diolen*¹² gaat de rechtbank Rotterdam soepeler om met dit 'te goeder trouw' criterium en oordeelt dat het vuistpand van de vervoerder voorgaat op het eerder gevestigde stil pandrecht van de bank,

omdat de vervoerder feitelijk niet bekend was met dit oudere stil pandrecht. Het enkele feit dat verpanding van activa door ondernemingen gebruikelijk is en deze verpanding vermeld was in een jaarverslag, maakte dit volgens de rechtbank niet anders. Claringbould meent – met de Rechtbank Rotterdam – dat niet te gemakkelijk mag worden aangenomen dat een vervoerder er maar van op de hoogte had moeten zijn dat een afzender al zijn goederen stil verpand heeft aan de bank.¹³

Opslag of vervoer: pandrecht hetzelfde

Anders dan bij het retentierecht, maakt het bij pandrecht niet uit of sprake is van opslag of vervoer. De spelregels zijn dezelfde. Alleen zal bij vervoer zich sneller de situatie voordoen dat de afzender geen eigenaar is van de goederen, zodat hij ook niet bevoegd is een pandrecht te vestigen op de te vervoeren goederen. Hierdoor speelt ook sneller de vraag of de vervoerder te goeder trouw mocht menen dat zijn afzender beschikkingsbevoegd was. Hierover schrijft Claringbould dat als een expediteur of papieren vervoerder de afzender is, de feitelijke vervoerder moeilijk kan volhouden dat hij te goeder trouw kon menen dat zijn opdrachtgever beschikkingsbevoegd was.¹⁴ Dat lijkt mij ook. Echter, in situaties waarin minder duidelijk is dat de afzender geen eigenaar is van de vervoerde goederen, lijken rechters al snel geneigd om goede trouw aan te nemen. Veelzeggend in dit verband is de overweging van de rechtbank Noord-Holland:¹⁵

Daar staat tegenover dat BGL onweersproken heeft gesteld dat gebruik van de FENEX-voorwaarden gebruikelijk is in de vervoersbranche. Bovendien heeft zij onweersproken gesteld dat het voor een vlot verloop van het handelsverkeer en transport van belang is dat een expediteur een pandrecht vestigt op de goederen die zij onder zich heeft, omdat zij in de regel eerst achteraf factureert.

En zo is het. Het pandrecht is, naast het retentierecht, vaak de enige zekerheid die een logistieke dienstverlener heeft om zijn rekeningen betaald te krijgen. Hierbij past dat het 'te goede trouw' criterium van art. 3:238 lid 1 BW niet te eng wordt uitgelegd.

6. Pandrecht en faillissement

Het retentierecht is van beperkte waarde voor de logistieke dienstverlener in geval van faillissement van diens opdrachtgever. Dat is anders voor het pandrecht. De pandhouder is namelijk separatist. Dit betekent dat zijn positie niet wordt aangetast door het faillissement van diens opdrachtgever.

¹⁰ *Vuistpand is een pandrecht waarbij de verpande goederen zich in de macht van de pandhouder bevinden. Bij een stil pandrecht wordt worden de verpande goederen niet overgedragen aan de pandhouder.*

¹¹ V.J.M. van Hoof, 'De bescherming van een vuistpandhouder en retentor tegen een eerder gevestigd stil pandrecht', *NTBR* 2013/29.

¹² *Rb Rotterdam 27 augustus 2011, ECLI:NL:RBROT:2011:BR5525, JOR 2011/381 m. nt. V.J.M. van Hoof.*

¹³ M.H. Claringbould, 'Toelichting op de AVC 2002', Den Haag: Stichting Vervoeradres 2015, p. 253.

¹⁴ M.H. Claringbould, 'Toelichting op de AVC 2002', Den Haag: Stichting Vervoeradres 2015, p. 251.

¹⁵ *Rb Noord-Holland 28 mei 2014, S&S 2015/33, r.o. 4.19.*

De pandhouder kan, zonder dat hij daarvoor een vonnis nodig heeft en buiten het faillissement om, de aan hem verpande zaken verkopen en zich verhalen op de verkoopopbrengst. Anders dan voor de retentor, maakt het voor de pandhouder dus niet uit of sprake is van een faillissementssituatie.

7. Tot slot

De logistieke dienstverlener heeft een wettelijk retentierecht op goederen die hij onder zich heeft, waarbij voor de vervoerder als uitgangspunt geldt dat hij dit recht niet kan uitoefenen voor vracht uit het verleden. Gaat de opdrachtgever failliet, dan kan de curator, ondanks het retentierecht, de goederen opeisen en verkopen. De dienstverlener heeft weliswaar een voorrang op de opbrengst, maar in de praktijk stelt dat weinig voor omdat hij moet meedelen in de faillissementskosten. Wel kan een retentierecht de dienstverlener een onderhandelingspositie verschaffen, met name in die gevallen waar de curator een doorstart wil realiseren.

Heeft de dienstverlener een pandrecht, dan hoeft hij zich niets van het faillissement aan te trekken en kan hij zich volledig verhalen op de goederen die hij onder zich heeft. Dat geldt voor zowel de opslaghouder, als de vervoerder. Daarvoor is wel nodig dat een pandrecht is gevestigd op de goederen. Waar het retentierecht automatisch uit de wet voortvloeit, moet een pandrecht worden overeengekomen. Daarvoor bieden de branchevoorwaarden, waaronder de AVC, FENEX-voorwaarden en Opslagvoorwaarden een goede basis. Samengevat is in faillissement een retentierecht zilver en een pandrecht goud.